



Indholdsfortegnelse

Beslutningstema/resumé	3
Indledning.....	3
Udvikling på specialundervisningsområdet	3
Udvikling i diagnoser og elevgrundlag.....	3
Udvikling i elever visiteret til specialundervisning.....	4
Skoleudvikling.....	4
Udvikling af kapacitetstilpasningen	5
Udvikling i specialundervisningstilbuddene	6
E-klasserne og K-klasserne	6
Gruppe 1 & 2	6
HUSER og C-klasserne	7
Læsecenteret.....	7
Sprogcentret.....	7
Stigning i dagbehandlingsbørn	8
Udvikling i økonomi.....	9
Udvikling i forbrug og udgiftsdrivere på specialundervisningsområdet i perioden 2016-2019.....	10
Tiltag for specialundervisningsområdet.....	11
Tættere styring samt større fleksibilitet i den samlede visitationsproces	11
Løbende kapacitetstilpasning i egne specialundervisningstilbud	12
Oprettelse af ressourcegruppe på Gungehuskolen i tilknytning til E-klasserne.....	12
Specialskole på Sønderkær.....	12
Udvidelse af gruppeordningen på Præstemoseskolen.....	13
Referencer	14

Beslutningstema/resumé

Økonomiudvalget har i lyset af den politiske budgetaftale for 2019 ønsket et målrettet analysearbejde på udvalgte fagområder. Fagområderne er udvalgt med udgangspunkt i økonomisk potentiale eller behov for økonomisk genopretning. Arbejdet med analyserne vil blive organiseret med inddragelse af såvel medarbejdere som ledelse. Specialundervisningsområdet er ét af disse fagområder.

Denne analyse er inddelt i 3 overordnede afsnit:

1. Introduktion til specialundervisningsområdet
2. Overblik over udviklingen på området herunder udvikling i diagnoser, elevgrundlag, gruppeordninger dagbehandling og økonomi
3. Gennemgang af udvikling samt fremadrettede tiltag på specialundervisningsområdet

Indledning

Inden for den seneste årrække er der sket en forandring i forhold til børn i vanskeligheder og de behov de har for specialundervisning. Både i Hvidovre og på landsplan er der sket en stigning i gruppen af børn med diagnoser indenfor autismespektrumforstyrrelse (ASF) samt børn med andre psykiatriske diagnoser og ofte ses komorbiditet (flere diagnoser) med fx angst og OCD.

Folkeskolerne, specialundervisningstilbuddene og kommunens øvrige forebyggende og indgribende indsatser har oplevet sig udfordret i forhold til at imødekomme denne voksende gruppes behov. Derfor henvises flere børn til tilbud uden for kommunen, fx til dagbehandlingspladser. Dette har bl.a. medført en udvikling på rammen for specialundervisning, hvor der de seneste år er sket en stigning i forbruget inden for bl.a. køb af dagbehandlingspladser i andre kommuner eller hos private tilbud.

Specialundervisningsrammen omfatter:

- Køb af pladser i andre kommuner eller hos private samt tilbud til anbragte børn – både skole- og fritidstilbud
- Egne specialundervisningstilbud
- Kørsel til specialundervisningstilbud både i andre kommuner og til egne tilbud
- Øvrige udgifter
- Udgifter til STU (Særligt Tilrettelagt Uddannelse) – både skoletilbud og kørsel

For at kunne imødekomme elevernes behov samt udviklingen i målgruppen og ligeledes sikre god økonomistyring på området, har Center for Skole og Uddannelse udfærdiget en analyse af organiseringen af kommunens specialundervisningstilbud, og de budgetmodeller samt processer, der styres efter. På denne baggrund er der udarbejdet en række anbefalinger til, hvordan Hvidovre Kommune kan organisere specialundervisningen med størst mulig effekt for børnene.

Hvidovre Kommune arbejder kontinuerligt med at afsøge muligheden for at undervise så mange børn som muligt i egne tilbud, bl.a. fordi deres sociale relationer i højere grad opretholdes og børnenes transporttid derved mindskes.

Center for Børn og Familier samt Center for Skole og Uddannelse har i fællesskab arbejdet med udviklingen af en ny vision for det specialiserede 0-18 års område. I efteråret 2019 vil der som opfølgning på visionsudviklingen blive udarbejdet en strategi, som vil beskrive visionens betydning i praksis, herunder konkrete tiltag og prøvehandlinger.

Foruden formuleringen af vision og strategi vil der fra august 2019 blive iværksat en ændret visitationsprocedure med mulighed for skabe mere fleksible løsninger i de elevsager der er på visitationen.

Udvikling på specialundervisningsområdet

Dette afsnit beskriver udviklingen og tendenser på specialundervisningsområdet herunder udvikling i diagnoser, elevgrundlag, kapacitetstilpasning, gruppeordninger, dagbehandling og økonomi. Dette kalder på en række tiltag, som kommunen fremadrettet vil arbejde med.

Udvikling i diagnoser og elevgrundlag

I hele landet, faktisk i store dele af Europa, ses der en voldsom stigning i antallet af børn, der får én eller flere diagnoser inden for gennemgribende udviklingsforstyrrelser. KL har foretaget en undersøgelse af antallet af diagnoser med betydning for visitation til specialundervisning og har konstateret at antallet af diagnoser er mere end fordoblet siden 2010.

”På bare syv år er der sket en fordobling i andelen af børn og unge, der har fået en psykiatrisk diagnose fra børnepsykiatrien. Fra 2010 til 2017 er andelen, der har fået en diagnose inden de fylder 15 år steget fra fire til ni procent.” Særligt ses der en stigning i børn med diagnoser som opmærksomhedsforstyrrelser (ADHD, ADD), angst og depression, hvilket flere undersøgelser påpeger (KL, 2018).

Udvikling i elever visiteret til specialundervisning

Som følge af udviklingen i diagnoser og elevgrundlag ses ligeledes en udvikling i antal elever, som visiteres til specialundervisning i Hvidovre.

Tabellen nedenfor viser antallet af ekskluderede og inklusionsprocenter for årene 2016-2019 (opgjort pr. 5/9 året før) fordelt på skoledistrikt og samlet. Inklusionsprocenten var for skoleåret 2015/2016 opgjort til 96,5 % og er herefter faldet gennem årene og for skoleåret 2018/2019 er den 95,8 %, dvs. at 4,2 % af eleverne er visiteret til specialundervisning.

Tabel 1: Udviklingen i elever visiteret til specialundervisning og samlet antal elever i 0.-9. klasse - 2016-2018 samt status pr. 1/3-2019

Distriksskole	Pr. 5/9-15		Pr. 5/9-16		Pr. 5/9-17		Pr. 5/9-18			Pr. 1/3-19	
	Antal ekskl.	Inkl.%	Antal ekskl.	Inkl.%	Antal ekskl.	Inkl.%	Distr.elever	Antal ekskl.	Inkl.%	Antal ekskl.	Inkl.%
Avedøre	38	95,3%	35	95,9%	33	96,0%	800	33	95,9%	39	95,9%
Dansborg	14	97,8%	18	97,4%	19	97,1%	655	23	96,5%	25	96,5%
Engstrand	27	95,2%	27	95,5%	33	94,4%	611	38	93,8%	41	93,8%
Frydenhøj	43	96,1%	49	95,8%	57	94,6%	1.046	57	94,6%	65	94,6%
Gungehus	55	94,6%	52	95,1%	52	94,6%	954	55	94,2%	65	94,2%
Holmegård	4	99,2%	10	98,1%	14	97,4%	520	17	96,7%	22	96,7%
Langhøj	22	96,7%	23	96,9%	24	96,6%	718	23	96,8%	27	96,8%
Præstemoose	8	98,5%	16	97,2%	20	96,4%	528	21	96,0%	22	96,0%
Risbjerg	12	98,1%	8	98,8%	5	99,2%	693	8	98,8%	10	98,8%
I alt	223		238		257		6.525	275		316	
Samlet antal elever	6.422	96,5%	6.834	96,5%	6.540	96,1%		6.525	95,8%	6.525	95,2%

Inklusionsprocenterne opgøres formelt kun én gang årligt pr. 5/9, men da der siden 5/9-18 er sket en markant stigning i antallet af børn, der modtager specialundervisning, har Center for Økonomi og Analyse udarbejdet en status pr. 1/3-19, som viser, at antallet af elever på et halvt år, er steget med 41. Det betyder ligeledes, at inklusionsprocenten er faldet fra 95,8 % til 95,2 % og at der pr. 1/3-19 er 4,8 % af kommunens elever, som modtager specialundervisning. Det kan bemærkes, at der den 5/9-12 var 281 elever i specialundervisning. Dette antal elever dannede grundlag for de midler (ca. 36 mio. kr.), der gennem årene er udlagt til inklusion i almenskolerne.

Til sammenligning har inklusionsprocenten på landsplan også været svagt faldende i perioden.

Tabel 2. Inklusionsprocent på landsplan

Skoleår	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Inklusionsprocent	95,2 %	95,1 %	95,0 %	95,2 %

Kilde: Undervisningsministeriet, Styrelsen for It og Læring

Såfremt inklusionsprocenten holdes uændret på nuværende niveau for Hvidovre Kommune med 95,2 % vil der, alene som konsekvens af elevtalsudviklingen, kunne forventes en stigning i elever, der har behov for specialundervisning. Tabellen nedenfor viser stigning i antal elever frem mod 2024.

Tabel 3. Elevudvikling i Hvidovre Kommune

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Antal elever	320	324	326	361	364	367	371

Skoleudvikling

I tildelingsmodellen for inklusionsmidler er der taget højde for skolernes socioøkonomiske forskelligheder (forældres uddannelsesnivea, civilstand og arbejdsmarkedstilknytning samt etnicitet). I tabellen nedenfor er der beregnet, hvor mange elever skolerne bør visitere til specialundervisning, når skolens socioøkonomiske forhold indgår kontra, hvor mange der reelt visiteres til specialundervisning.

Tabel 4. Antal ekskluderet børn fordelt på skoledistrikt

Skoledistrikt	Antal ekskluderede pr. 5/9-18	Reel inklusionsprocent.	Fordeling af inklusionsmidler for budget 2019	Antal ekskluderede jf skolens socioøkonomi	Inklusionsprocent jf. skolens socioøkonomi	Forskel (-) = flere visiterede end beregnet jf. soc.økonomi 5/9-18	Forskel (-) = flere visiterede end beregnet jf. soc.økonomi 1/3-19
Avedøre	33	95,9%	4.933	37	95,5%	4	-2
Dansborg	23	96,5%	3.344	25	96,2%	2	0
Engstrand	38	93,8%	5.693	43	92,7%	5	2
Frydenhøj	57	94,6%	5.937	44	95,8%	-13	-21
Gungehus	55	94,2%	5.812	43	95,6%	-12	-22
Holmegård	17	96,7%	2.700	20	96,2%	3	-2
Langhøj	23	96,8%	2.939	22	96,9%	-1	-5
Præstemose	21	96,0%	3.170	24	95,7%	3	2
Risbjerg	8	98,8%	2.236	17	97,4%	9	7
I alt	275	95,8%	36.764	275	95,8%	0	-41

Tabellen ovenfor viser blandt andet, at især to skoledistrikter, som har mange elever, der indgår med socioøkonomiske forhold, ekskluderer flere elever end beregnet og dette til trods for, at der på begge distriktsskoler bliver udviklet- og gennemført tydelige inklusionsindsatser. I modsætning til tallene fra 2019 var der i 2018 flere skoledistrikter, som ikke ekskluderede så mange elever som deres socioøkonomi lagde op til.

Udvikling af kapacitetstilpasningen

Som beskrevet ovenfor er der, henover de seneste år, sket en stigning i antal visiteret elever til specialundervisning. Dette gælder også elever visiteret til specialundervisning udenfor Hvidovre Kommune. De udenbys tilbud der visiteres til er, i flere tilfælde, private dagbehandlingstilbud til en pris, der ligger væsentlig over prisen på kommunens egne tilbud og oveni dette er der ligeledes udgifter til kørsel af eleverne. I april 2019 besluttede Kommunalbestyrelsen derfor, at Center for skole og uddannelse løbende kan foretage kapacitetstilpasning i egne specialundervisningstilbud.

I tabellen nedenfor fremgår antallet af elever, der modtager specialundervisning enten i andre kommuner/private tilbud eller i dagbehandling i andet regi end kommunens. For 2016, 2017 og 2018 fremgår eleverne som helårspersoner. De to yderste kolonner viser det forventede antal elever i 2019 og antal faktiske visiterede elever ultimo marts 2019.

Tabel 5. Elever der modtager specialundervisning fordelt på foranstaltninger – 2016 til forventet 2019

Elever, der modtager specialundervisning	Antal helårspersoner 2016	Antal helårspersoner 2017	Antal helårspersoner 2018	Antal helårspersoner 2019 (forv.) 30.03.19	Antal faktiske visiterede elever ult. marts 2019
Køb af pladser, Skoledel:					
Køb af pladser, komm.spec.skoler	32,28	34,17	39,43	39,25	48,00
Køb af pladser, dagbehandling (komm.& private tilbud)	25,75	27,22	31,28	31,87	35,00
Køb af pladser, anbragte børn (komm.& private tilbud)	38,86	34,53	34,35	27,36	27,36
Køb af pladser, Skoledel I alt	98,06	95,92	105,06	104,48	110,36
Køb af pladser, Fritidsdel	41,28	42,64	57,29	61,10	61,10
Køb af pladser - I alt	98,06	95,92	105,06	104,48	110,36
Avedøre Skole, Huset	21,00	23,00	22,25	24,00	24,00
Sporet	12,00	13,00	13,42	11,75	13,00
Sporet, dagbehandling 12 pladser	12,00	12,00	12,00	14,00	14,00
Frydenhøjsskolen, K-klasser	44,00	44,00	47,08	49,50	49,00
Gungehuskolen, E-klasser	24,00	31,00	30,75	36,25	37,00
Holmegårdsskolen, Gruppe 1 og 2	13,00	15,00	14,92	16,00	16,00
Præstemoseskolen, C-klasserne	41,00	39,00	43,83	55,75	57,00
Engstrandsskolen, Læsecenter	17,00	17,00	17,17	17,00	17,00
Langhøjsskolen, Sprogcenter	15,00	10,00	11,08	12,00	12,00
Hvidborg	12,00	8,00	8,00	9,86	10,00
Hvidborg, dagbehandling			5,20	5,16	5,00
Ungdomsskolen	12,00	12,00	12,00	13,00	13,00
STU	57,61	53,87	49,09	54,85	67,00
Specialundervisning, elever i alt	289,01	290,27	321,01	348,43	357,04
Specialundervisning, elever - ekskl. udenbys anbragte børn	250,15	255,74	286,66	321,07	329,68
Heraf dagbehandlingspladser	37,75	39,22	48,48	51,03	54,00

Udvikling i specialundervisningstilbuddene

Grundet elevudviklingen henover de seneste år, står kommunens gruppeordninger i dag over for en række udfordringer. Som tabel 5 angiver har der været en stigning i antal af elever visiteret til gruppeordninger.

E-klasserne og K-klasserne

E- klasser og K-klasserne er særligt målrettet børn med ASF (Autisme Spektrum Forstyrrelse). En analyse af området viser, at der i specialundervisningstilbuddene målrettet børn med ASF er sket en ændring i målgruppen. Denne ændring i elevgruppen medfører en række udfordringer for gruppetilbuddene.

Udfordringer, der relaterer sig til målgruppen i E-klasserne og K-klasserne

- Stigningen i antallet af sager, som omhandler børn og unge med ASF, betyder, at der mangler flere pladser i kommunens gruppeordninger.
- Udover børn med ASF, så har E- klassen og K-klassen mange elever med udfordrende hjemmesituationer og udadreagerende adfærd samt komorbiditet. Personalet i gruppeordningerne er højt kvalificeret og specialiseret, men fordi elevernes diagnose og adfærd er blevet mere kompleks og polariseret, kan det være en udfordring at imødekomme de læringsmiljøer, og tilbyde den fysiske plads, som eleverne har brug for og profiterer af.

Gruppe 1 & 2

Gruppe 1 & 2 er et tilbud målrettet elever på 0.-7. klassetrin der er kognitivt indenfor normalområdet og med omfattende koncentrations- og opmærksomhedsforstyrrelser, ADHD eller lignende problemstillinger. Gruppe 1 & 2 ligger placeret på Holmegårdsskolen.

Udfordringer, der relaterer sig til målgruppen

- I dag inkluderes børn med opmærksomhedsforstyrrelser i højere grad end de før gjorde i almenundervisningen. Det er kun børn med mere omfattende behov, der visiteres til specialundervisning i Gruppe 1 & 2. Børnenes opmærksomhedsforstyrrelse påvirker i høj grad deres sociale interaktioner. Derfor forekommer disse børn tit værende i socioemotionelle vanskeligheder.
- Børnegruppen spænder fra 0.-7. klasse og er fordelt i to grupper. Aldersspændet i én gruppe er derfor stort og det kan derfor være svært at imødekomme elevernes faglige niveau. Samtidig betyder aldersspændet også, at det kan være svært for børnene at skabe alderssvarende relationer.

HUSET og C-klasserne

Huset og C-klasserne er to specialundervisningstilbud til børn med generelle indlæringsvanskeligheder, udviklingsforstyrrelser eller funktionsnedsættelser. Huset er et helhedstilbud fra 0.-10.klasse, hvilket betyder at det både rummer en undervisningsdel samt et fritidstilbud. Husets målgruppe har således mere indgribende vanskeligheder end C-klassens målgruppe og er ofte mere plejkrævende.

Huset er placeret på Avedøre skole. C-klasserne er udelukkende et specialundervisningstilbud fra 0.-10. klasse, som er placeret på Præstemoseskolen.

Udfordringer, der relaterer sig til målgruppen i Huset og i C-klasserne

- I begge tilbud er der en stigning i antallet af børn med komorbiditet, fx både autisme og ADHD. Særligt for Huset betyder polarisering i elevernes behov, at de mangler plads. Nogle elever har behov for ro, nogle har behov for meget stimuli, og det betyder, at der i højere grad er brug for at undervisningen foregår 1:1.
- Eleverne har brug for individuelt tilrettelagt undervisning og afskærmning. Mangel på plads i Huset kan have konsekvenser i form af nedsat indlæring og dårligere trivsel. Desuden har det konsekvenser for mulighederne for at visitere børn til Huset, selvom eleverne vil profitere af Husets pædagogisk tilgang.

Læsecenteret

Læsecenteret er placeret på Engstrandskolen og er for elever i 4. – 9. klasse med specifikke læse-/stavevanskeligheder og er i det daglige opdelt i forskellige funktionelle grupper, på tværs af alder og klassetrin. De børn, der er visiteret til Læsecenteret har ud over deres læsevanskelighed også andre vanskeligheder bl.a. socioemotionelle vanskeligheder, angst og OCD.

Eleverne deltager i almenskolens aktiviteter i den udstrækning det giver mening i forhold til deres læring og trivsel. Alle deltager i skolens fælles arrangementer/traditioner og er med i skolens fælles temauger. Idræt parallellægges med almenskolen, så Læsecenterets elever i dette fag er inkluderet i almenundervisningen.

Udfordringer, der relaterer sig til målgruppen i Læsecenteret

- I dag inkluderes børn med svære læse-/stavevanskeligheder, dysleksi i almenklasserne i højere grad end de gjorde før og målgruppen i Læsecenteret har derfor ændret sig. Størstedelen af eleverne i Læsecenteret har opbygget en meget ringe tro på egne evner og har mistet gejsten for at lære i bred forstand. En del er også udfordret på koncentrationsevnen, opmærksomheden og hukommelsen. Børnenes måder at håndtere deres vanskeligheder er vidt forskellige. Et fælles træk for de fleste er, at de med forskellige strategier - nogle indadvendte, andre udadvendte, forsøger at dække over deres handicap. Enkelte får ikke et tilstrækkeligt udbytte af tilbuddet.
- Eleverne i Læsecenteret går i 4.-9. klasse og fordeles i to eller tre klasser afhængigt af elevtallet. Det store aldersspænd i klasserne betyder, at Læsecenteret bruger mange ressourcer på at opfylde minimumstimetallet på de enkelte årgange.

Sprogcentret

Sprogcentret er et skoletilbud til børn med svære specifikke sproglige eller kommunikative vanskeligheder. Sprogtilbuddet er placeret på Langhøjskolen og er for elever i 0.-3. klasse Sprogtilbuddet på Langhøjskolen er oprettet som inklusionsklasser, hvilket betyder, at børnene (3-4 børn pr. klasse) er indskrevet i en almindelig klasse og indgår i almenklassens normering. De har således et socialt tilhørsforhold til klassen på lige fod med de øvrige børn. Pga. deres betydelige sproglige udfordringer er børnene samtidig visiteret til specialundervisning, som foregår både i almenklassen og i en sproggruppe.

Udfordringer, der relaterer sig til målgruppen i Sprogcenteret

På baggrund af interview med ledelse og medarbejdere tilknyttet Sprogtilbuddet kan det udledes, at Sprogtilbuddet har en passende organisering og at Sprogtilbuddet kun har enkelte udfordringer ift. placering af deres lokale, men vurderes til at kunne løses internt.

Stigning i dagbehandlingsbørn

I Hvidovre Kommune har der været en stigning i antallet af dagbehandlingsbørn. Fra 2017 til 2018 var der en stigning på 6 børn, således at der var 28 børn i dagbehandling uden for kommunen og på Hvidborg. I 2019 er dette tal steget til 40 børn. Sporets 12 pladser indgår ikke i denne opgørelse.

PPR og Familierådgivningen samarbejder tæt om de børn, der vurderes til at have behandlingsbehov samtidigt med, at de har et behov for specialundervisning. Ud af de 28 børn som var i dagbehandling i 2018, havde 27 af børnene mere end én diagnose, kun ét barn havde en enkel diagnose. Dertil kan der komme udfordringer af forskellige karakterer i familien, hvorfor kommunens familierådgivning arbejder med forskellige indsatser i familien.

Følgende tabel illustrerer, at de 40 børn, som Hvidovre Kommune har visiteret til dagbehandling i juni 2019, har mere end én diagnose. Diagnoserne af de 40 børn der er i dagbehandling uden for kommunen eller på Hvidborg fordeler sig således:

Diagnose	Antal
Autismespektrumforstyrrelse (ASF)	23
Angst, depression	15
Opmærksomhedsforstyrrelser (ADHD, ADD)	19
Lave kognitive forudsætninger	10
OCD, Tourette, psykoser	15
Andre adfærdsmæssige og emotionelle forstyrrelser	17

Otte af de 40 børn, der er i eksterne dagbehandlingstilbud, er visiteret til STU i det kommende skoleår, hvilket betyder at der fra oktober 2019 er 32 børn i dagbehandling medmindre der visiteres nye børn til eksterne dagtilbud indtil oktober.

Børn visiteres til dagbehandling, når det vurderes, at behandling og undervisning skal foregå samme sted. Hvidovre Kommune har en række muligheder for at tilbyde særskilt behandling samt at tilbyde børnene specialundervisning. Desuden har kommunen dagbehandlingspladser på Sporet og på Hvidborgs interne skole. Begge disse skoler tilbyder læringsmiljøer for børn med primært socio-emotionelle vanskeligheder.

Børn med andre end primært socio-emotionelle vanskeligheder, visiteres på nuværende tidspunkt til dagbehandlingssteder udenfor kommunen. Den langt overvejende del af disse børn – 19 ud af 28 - har en primær diagnose indenfor ASF (autismespektrumforstyrrelse), tit i kombination med andre gennemgribende udviklingsforstyrrelser og psykiatriske diagnoser (komorbiditet). ASF ses hyppigt i forbindelse med angst eller depression, forstyrrelser af opmærksomheden (ADHD eller ADD) eller/og med nedsatte kognitive funktionsevner.

Diagnoserne og særligt deres kombinationer, påvirker børnenes funktionsniveau i sådan en grad, at almene skoler ikke kan tilbyde dem adækvate eller optimale læringsmiljøer. Den overvejende del af de børn, der visiteres til dagbehandling, har gået i et af kommunens egne specialundervisningstilbud – typisk E- eller K-klasserne. Men når også disse tilbud ikke længere kan imødekomme børnenes behov, og særligt, når børnene udvikler skolevægring, vurderer det tværfagligt sammensatte visitationsudvalg, at der er behov for dagbehandling.

Risikoen for at udvikle komorbiditet er beskrevet flere steder i faglitteraturen:

Personer med en udviklingsforstyrrelse har større risiko end andre for at have eller få flere forstyrrelser samtidig, f.eks. er ASF og ADHD en relativt hyppig kombination. Mental retardering, angst, epilepsi, depression, søvn- og spiseforstyrrelser, OCD, Tourette syndrom er typiske eksempler på sådanne tilstande, men dette er ikke en udtømmende liste. (...) Det er en specialistopgave at afdække komorbiditetsmønstret og planlægge en skræddersyet kombinationsbehandling. (Videnscenter for Autisme, 2006 s. 17)

Dagbehandlingsbørnenes distriktsskoletilhørsforhold

Tabellen viser antallet af elever (helårspersoner), som pt er visiteret til dagbehandling enten i det nye tilbud på Hvidborg eller i udenbys dagbehandling. Samtlige børn har, inden visitation til dagbehandlingstilbud, modtaget specialundervisning enten i kommunens egne tilbud eller i andet regi.

Foranstaltning	Bopæls-distrikt	Total
Dagbehandling, Hvidborg	Engstrand	3,00
Dagbehandling, Hvidborg	Frydenhøj	1,00
Dagbehandling, Hvidborg- I alt		4,00
Dagskole, køb af pladser	Avedøre	3,16
Dagskole, køb af pladser	Dansborg	5,96
Dagskole, køb af pladser	Engstrand	1,75
Dagskole, køb af pladser	Frydenhøj	4,00
Dagskole, køb af pladser	Gungehus	4,58
Dagskole, køb af pladser	Holmegård	6,58
Dagskole, køb af pladser	Langhøj	2,86
Dagskole, køb af pladser	Risbjerg	2,97
Dagskole, køb af pladser- i alt		31,87
I alt		35,87

Udvikling i økonomi

I Hvidovre Kommune har udviklingen af målgruppen indenfor specialundervisningsområdet medført et forventet merforbrug på ca. 15 mio. kr. på specialundervisningsrammen i 2019. Både forandringerne i målgruppen af børn med behov for specialundervisningstilbud, en ufleksibel tilbudsstruktur samt manglende styring af visitationsprocessen har betydet, at der de seneste år er sket en stigning i forbruget. Stigningen er blandt andet sket inden for køb af dagbehandlingspladser i andre kommuner eller hos private tilbud. Dette har medført et pres på rammen for specialundervisning.

Udvikling i forbrug og udgiftsdrivere på specialundervisningsområdet i perioden 2016-2019

Tabellen nedenfor viser årene 2016 til 2018 med hhv. faktisk forbrug og korrigeret budget. For så vidt angår 2019 vises det forventede forbrug og det korrigerede budget.

I mio. kr.	Regnskab 2016	Budget 2016	Regnskab 2017	Budget 2017	Regnskab 2018	Budget 2018	Regnskab 2019 Forventet	Budget 2019
Køb af pladser, Skoledel:								
Køb af pladser, komm.spec. skoler	12,49	8,31	13,92	11,46	16,38	13,92	18,47	12,19
Køb af pladser, dagbehandling (komm.& private tilbud)	5,83	3,67	6,53	8,71	6,41	6,49	8,33	3,31
Køb af pladser, anbragte børn (komm.& private tilbud)	7,79	7,57	7,81	8,49	7,68	7,83	6,72	8,00
Køb af pladser, Skoledel I alt	26,11	19,55	28,25	28,66	30,46	28,24	33,53	23,50
Køb af pladser, Fritidsdel	7,30	8,31	8,27	7,52	10,24	8,30	11,46	8,46
Køb af pladser - I alt	33,40	27,86	36,52	36,18	40,71	36,54	44,98	31,96
Egne tilbud I alt	58,41	56,79	63,18	63,32	62,69	64,82	70,43	72,31
Salg af pladser	-7,09	-4,35	-6,56	-6,88	-6,37	-6,67	-6,37	-6,84
Kørsel til specialundervisning	4,43	4,82	5,62	4,90	5,60	5,61	6,67	5,78
Øvrige udgifter	4,05	3,81	1,31	1,34	2,10	2,68	4,77	4,51
STU	15,73	19,00	14,79	15,01	13,97	14,80	14,90	15,09
Samlede udgifter til specialundervisning	116,02	112,29	121,42	120,76	125,07	124,46	135,38	122,81
Forskel mellem budget og forbrug (-) = merforbrug		-3,74		-0,67		-0,61		-12,57
Forskel mellem budget og forbrug ekskl. egne tilbud (-) = merforbrug		-0,81		-0,76		-2,73		-14,45

I både 2016 og 2017 var det samlede merforbrug på under 1 mio. kr., som blev finansieret inden for den samlede ramme til skoleområdet primært fra centerets centrale fælles budgetramme. I 2018 var det samlede merforbrug på 2,7 mio. kr., som blev finansieret inden for den samlede skoleramme.

Med de på nuværende tidspunkt kendte forudsætninger for elever, der modtager specialundervisning forventes et merforbrug på ca. 15 mio. kr. i 2019. Dette er imidlertid med den forudsætning, at der ikke foretages udgiftskorrigerende tiltag. De konkrete tiltag fremlægges i følgende senere afsnit.

På Kommunalbestyrelsens møde den 30. april blev der godkendt udgiftsreducerende tiltag for i alt 7,15 mio. kr. i form af nedenstående fem tiltag, som vil kunne iværksættes i løbet af 2019.

1. at godkende tættere styring samt større fleksibilitet i visitationsprocessen (tiltag A)
2. at godkende løbende kapacitetstilpasning i egne specialundervisningstilbud (tiltag C)
3. at godkende oprettelse af ressourcegruppe på Gungehusskolen i tilknytning til E-klasserne (tiltag D)
4. at godkende justering af inklusionsmodellen (tiltag E)
5. at godkende omlægning af midler fra centrale puljer i Center for Skole og Uddannelse til specialundervisningsområdet (tiltag F)

Med de kendte forudsætninger er der således et forventet merforbrug i størrelsesordenen 7 mio. kr. i 2019, som fortsat forsøges reduceret inden for de givne rammer.

Gennemsnitspriser

Nedenstående tabel viser gennemsnitspriserne for køb af pladser i de forskellige specialundervisningstilbud.

Elever, der modtager specialundervisning	Gns- pris 2016 (mio. kr.)	Gns- pris 2017 (mio. kr.)	Gns- pris 2018 (mio. kr.)	Gns- pris 2019 (mio. kr.)
Køb af pladser, Skoledel:				
Køb af pladser, komm.spec.skoler	0,37	0,41	0,42	0,47
Køb af pladser, dagbehandling (komm.& private tilbud)	0,23	0,24	0,21	0,26
Køb af pladser, anbragte børn (komm.& private tilbud)	0,20	0,23	0,22	0,25
Køb af pladser, Skoledel I alt				
Køb af pladser, Fritidsdel	0,18	0,19	0,18	0,19
Køb af pladser - I alt				
Avedøre Skole, Huset	0,37	0,35	0,39	0,28
Sporet	0,36	0,33	0,31	0,32
Sporet, dagbehandling 12 pladser				
Frydenhøjskolen, K-klasser	0,29	0,33	0,32	0,29
Gungehusskolen, E-klasser	0,30	0,30	0,36	0,36
Holmegårdsskolen, Gruppe 1 og 2	0,30	0,32	0,30	0,28
Præstemosekolen, C-klasserne	0,18	0,18	0,15	0,15
Engstrandskolen, Læsecenter	0,12	0,18	0,20	0,19
Langhøjskolen, Sprogcenter	0,13	0,20	0,13	0,12
Hvidborg	0,38	0,59	0,63	0,53
Hvidborg, dagbehandling				0,65
Ungdomsskolen				
STU	0,27	0,27	0,28	0,27

Som ovenstående tabel viser, er der ikke større udsving i gennemsnitspriserne fra 2017-2019, som er afgørende for de forventede merudgifter til specialundervisning. Det forventede merforbrug skyldes således det øgede antal elever.

Tiltag for specialundervisningsområdet

Dette afsnit beskriver de tiltag, som enten skal igangsættes eller er igangsat for at understøtte specialundervisningsområdet fremadrettet. Tiltagene tager udgangspunkt i den, ovenfor beskrevet, udvikling og de udfordringer som kommunen kommer til at stå overfor. Som det fremgår af listen nedenfor, er en række af tiltagene politisk vedtaget. Afsnittet indeholder beskrivelser af følgende tiltag: Tiltag vedtaget af Kommunalbestyrelsen 30. april 2019:

- Tættere styring og fleksibilitet i den samlede visitationsproces
- Løbende kapacitetstilpasning i egne specialundervisning tilbud
- Oprettelse af ressourcegruppe på Gungehusskolen i tilknytning til E-klasserne

Yderligere anbefalede tiltag:

- Samlet specialskole på Sønderkær
- Udvidelse af gruppeordning på Præstemosen

Tættere styring samt større fleksibilitet i den samlede visitationsproces

Tiltaget har til formål at højne kvaliteten i det forebyggende arbejde, så det bliver tydeligere for den enkelte skole, hvilke muligheder der er for at inkludere det enkelte barn, så barnet kan bevare tilknytningen til sit nærmiljø. Derved bliver det også tydeligere for skolerne, hvornår et barn ikke længere profiterer af at være i et alment tilbud, men derimod har brug for et specialiseret undervisningstilbud.

Der skal arbejdes med muligheden for at skabe mere fleksible løsninger i forbindelse med visitationsafgørelserne, således der kan afstedkomme en større positiv udnyttelse af potentialet til at understøtte yderligere specialundervisningstiltag ind i almenområdet. Dette er særligt med henblik på at bevare barnets tilknytningen til sin almenklasse.

Fleksible løsninger kunne f.eks. være, at PPR understøtter, at der oprettes en lille gruppe for børn med samme udfordringer, eller tilbyde et enkelt barn særlig støtte i sin almenklasse i stedet for at barnet bliver visiteret til et specialundervisningstilbud.

Løbende kapacitetstilpasning i egne specialundervisningstilbud

Kapacitetstilpasningen skal fremadrettet kunne ske hurtigere og dermed sikre større fleksibilitet i henhold til oprettelse eller nedlæggelse af grupper. Den løbende kapacitetstilpasning skal ligeledes sikre, at tildelingen af midler svarer til det aktuelle børnetal. I dag fortages kapacitetstilpasningen én gang om året.

Denne løsning betyder, at der hurtigere kan tilbydes lokale tilbud, så kommunens børn og unge fortsat kan have en tilknytning til deres nærmiljø. Løsningen betyder ligeledes, at der kan oprettes ekstra grupper i tilknytning til en eksisterende gruppeordning, frem for at tilbyde pladser uden for kommunen, fordi egne tilbud er fyldt op.

Ved at kombinere fleksible løsninger og en løbende kapacitetstilpasning bliver det muligt at oprette små fleksible ordninger på skolerne, til børn med samme støttebehov, som derved kan få den rette støtte i almenområdet.

Tiltaget finansieres af prisforskellen mellem et lokalt tilbud og et udenbys tilbud.

Oprettelse af ressourcegruppe på Gungehuskolen i tilknytning til E-klasserne

Ved at oprette en ressourcegruppe i E-klasserne på Gungehuskolen, imødekommes de børn der i kortere eller længere perioder har behov for en ekstra indsats, ud over indsatsen i gruppeordningen. Det kan f.eks. være behov for solisttilbud i en periode. I dag visiteres denne børnegruppe til eksterne dagbehandlingstilbud.

Erfaringer viser, at disse børn sjældent kommer tilbage til Kommunens egne tilbud, når først de har været visiteret udenbys. Ved at oprette en ressourcegruppe vil disse børn stadig have mulighed for at få en tilknytning til et kommunalt specialundervisningstilbud og samtidig få en større mulighed for at vende tilbage til deres gruppe og klassekammerater, når de kan profitere af det.

Tiltaget finansieres af prisforskellen mellem et lokalt tilbud og et udenbys tilbud.

Specialscole på Sønderkær

Som en del af en samlet skolestrukturændring anbefales det, at der fremadrettet er én samlet specialscole, som placeres på Sønderkær matriklen. Dette gøres for at sikre et fagligt, pædagogisk og økonomisk mere fleksibelt samt bæredygtigt specialtilbud, der imødekommer den tidligere beskrevet elevudvikling.

Kommunens specialscole Sporet er i dag placeret i Enghøjhuset, men med en anbefaling af at samle en del af kommunens ungetilbud i netop Enghøjhuset vil der være behov for at flytte Sporet. I den sammenhæng vil dele af Sønderkær matriklen være velegnet, da den har alle de nødvendige faciliteter som en specialscole har brug for, herunder faglokaler. Sønderkær matriklens nuværende faglokaler er for små til at rumme en samlet almen klasse. Til gengæld har lokalerne en ideel størrelse til mindre grupper af elever. Ved at flytte kommunens specialscole til Sønderkær matriklen vil der være adgang til faglokaler i alle de fag, der traditionelt undervises i særskilte faglokaler. Ligeledes vil det understøtte og skabe optimale rammer for elevernes mulighed for at aflægge afgangsprøver i de fag, som de er i stand til.

I forbindelse med flytningen af kommunens specialscole giver det mulighed for at udvikle og udvide tilbuddet, så der skabes et styrket pædagogisk og fagligt undervisningstilbud. Den nye organisering afstedkommer ligeledes muligheden for en mere hensigtsmæssig administrativ og ledelsesmæssig struktur. Ved en flytning af Sporet til Sønderkær matriklen tænkes tilbuddet udviklet ved at eleverne fra Gruppe 1 & 2 fra Holmegårdsskolen med fordel kan flyttes sammen med Sporet og ligeledes placeres på Sønderkær matriklen. Udviklingen og udvidelsen af kommunens specialscole gør det muligt at lave et fleksibelt tilbud, hvor læringsmiljøet i højere grad tilpasses det enkelte barn, og hvor der vil være bedre mulighed for holddeling.

Eleverne fra Sporet samt Gruppe 1 & 2 har en række fælles udviklingsområder. De har ofte faglige problemer, har svært ved at orientere sig i det sociale felt og foretager ofte u hensigtsmæssige valg i forhold til handlinger og adfærd. Dertil er begge grupper ofte i alvorlig mistrivsel og har socioemotionelle vanskeligheder. I dag har flere af de børn, der er visiteret til Sporet også diagnoser inden for opmærksomhedsforstyrrelser. De fleste børn fra Gruppe 1 & 2 vil derfor profitere af den pædagogiske tilgang, som der arbejdes med på Sporet.

En samling af Sporet samt Gruppe 1 & 2 på Sønderkær kan iværksættes fra august 2020. De involverede medarbejdere vil i løbet af efteråret 2019 blive inddraget i processen samt i den videre planlægning frem imod etableringen af kommunens specialscole på Sønderkær matriklen, herunder udvikling af en fælles

pædagogik. I foråret 2020 etableres det gensidige og forberedende samarbejde samt aktiviteter på tværs af de to eksisterende tilbud.

Udvidelse af gruppeordningen på Præstemoseskolen

Som en del af det samlede forslag for ændring af skolestrukturen forslås ligeledes en udvidelse af gruppeordningen på Præstemoseskolen.

I forbindelse med en evt. udbygning af Præstemoseskolen anbefales det, at de nuværende tilbud til børn med indlæringsvanskeligheder samles, så tilbuddet fremadrettet omfatter de børn, der i dag er i målgruppen til både Huset på Avedøre Skole og C-klasserækken på Præstemoseskolen.

Eleverne i både C-klasserækken og Huset har alle forskellige grader af generelle indlæringsvanskeligheder. Fælles for dem er, at de på nogle områder er sent udviklede og har udfordringer ved læring. Dette kommer til udtryk ved en række af forskellige udfordringer som f.eks. forsinket sprogudvikling, snæver begrebs- og forestillingsverden, følelsesmæssig ustabilitet og ringe udholdenhed og koncentrationsevner samt hukommelsesvanskeligheder.

For børn med funktionsnedsættelse er en vigtig del af deres skolegang, at de øver sig i at være sammen med eleverne fra almenskolen, så de lærer at mestre deres relation til andre børn og til omverdenen. Der er fag, særligt dem af mere praktisk karakter, hvor nogle af C-klassernes elever kan indgå i på lige fod som Præstemoseskolens elever i almenskolen. Derfor er det en stor fordel, at specialundervisningstilbuddet er placeret i tilknytning til almen-skole.

I forbindelse med udbygningen af Præstemoseskolen kan der med fordel indtænkes etablering af de fysiske rammer for et samlet specialundervisningstilbud til elever med særlige indlæringsvanskeligheder.

Referencer

KL, 2018. <https://www.kl.dk/nyhed/2018/april/andelen-af-boern-og-unge-med-en-psykiatrisk-diagnose-fordoblet-paa-faa-aar/>

Sundhedsdatastyrelsen, 2018. https://sundhedsdatastyrelsen.dk/sds/da/nyheder/2018/psykiske-lidelser-boern_unge_06012018)

Sundhedsstyrelsen, 2018. Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse.

Videnscenter for Autisme, 2006. National Autisme Plan. Tidlig indsats for småbørn med ASF.